

Do stopáct českých emigrantů

České památky v cizině
12 pohlednic

Po stopách českých exulantů

Po katastrofě bělohorské, kdy pocho-
vána v Čechách svoboda lidu i volnost
vyznání, nastalo hromadné opouštění
vlasti. V kruté zimě r. 1628 opustilo
přes 30 000 rodin, mezi nimi mnoho
šlechtických, svůj domov a usadily se v
Sasku, Slezsku a Polsku. Jejich pří-
kladu následovaly v pozdějších letech
další zástupy, které pak založily ná-
boženské obce v Drážďanech, Žitavě a
zejména ve Velkém Hennersdorfu a
Gerlachsheimu. Do Braniborska se však
neodvažovaly stěhovat. Teprve když
vídeňský dvůr protestoval u tehdejšího
saského kurfiřta proti přijetí českých
exulantů a tito zvěděli, že množství
solnohradských vyhnanců našlo v Brani-
borsku pod ochranou Bedřicha Viléma I.
bezpečný útulek, vyslali hennersdorfští
12 člennou deputaci s kazatelem Liber-
dou v čele, jež žádala krále o svolení,
aby se čeští vyhnanci směli v Brani-
borsku usaditi.

Král svolil a tak přišlo r. 1732 na
500 Čechů do Berlína. Počet tento
neustále vzrůstal, takže již r. 1738 bylo
v Berlíně 1557 českých vyhnanců. Vý-
živa jim byla usnadněna tím, že každý
dostal volné právo měšťanské i mistrov-
ské a byl na 5 let sprostěn daní. Kromě
toho obdrželi několik set tolarů na za-
koupení lnu. Na stavbu kostela daroval
král 2000 tolarů. Kostel vystavěn na
rohu Krausen- a Mauerstrasse a 12.
května 1737 vysvěcen; nazván byl ko-
stelem betlémským. Téhož roku vykázán
byl vyhnancům vlastní hřbitov a zá-
roveň fara i škola. Betlémský kostel
byl r. 1883 opraven a obdržel svoji
dnešní podobu.

Dalším zástupům, které se v Berlíně
usaditi chtěly, vykázal král pozemky v
okolí Berlína a tak povstala kolem
r. 1750 řada českých osad v okolí ber-
línském, na př. Nová Ves, Rixdorf,
Schöneberg, Friedrichshagen, Lucken-
walde, Kopník a j.

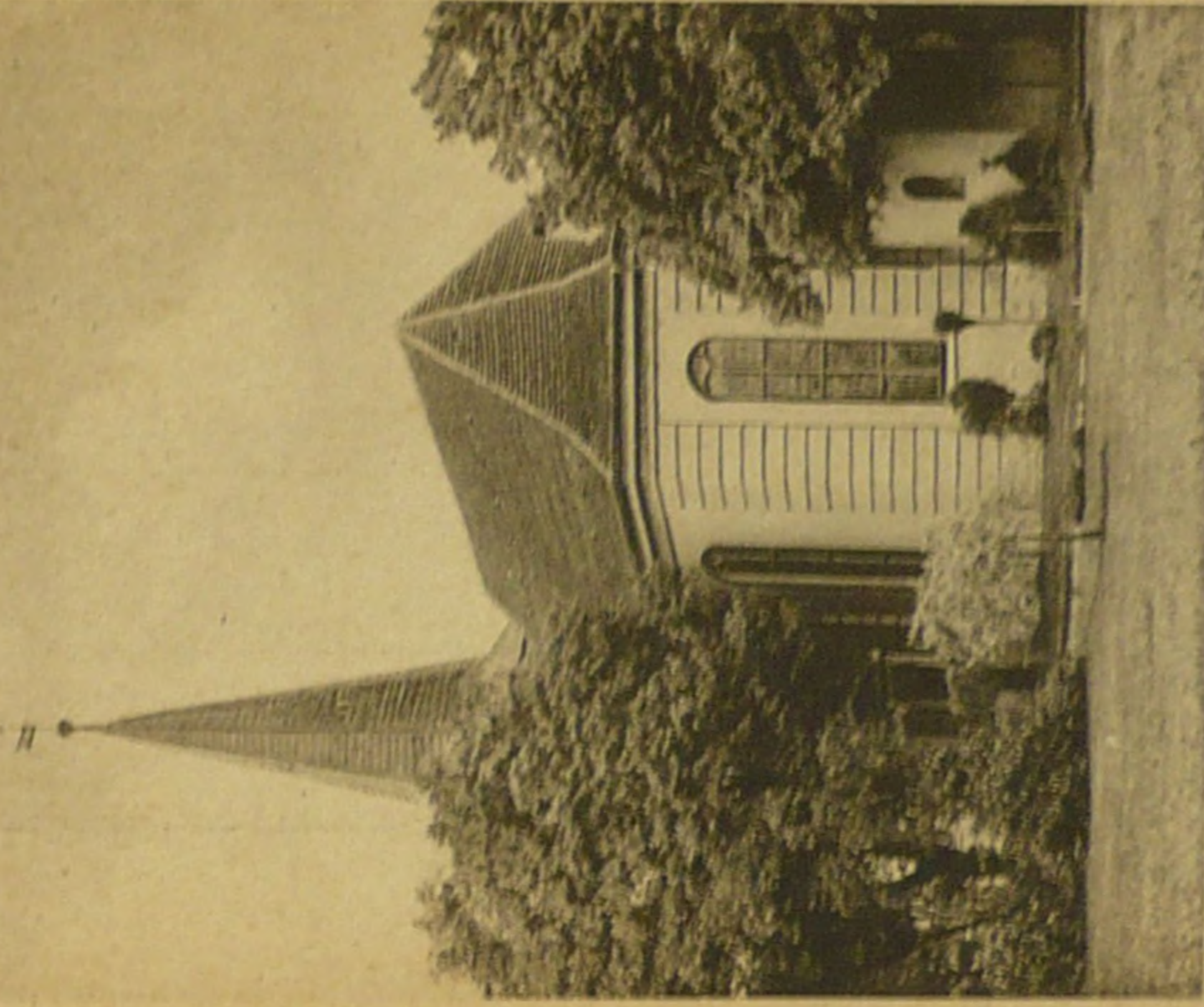

České památky v cizině.

Betlémský kostel českých exulantů
ve středu Berlína (Mauerstrasse) vystavěný v r. 1736.

České památky
v cizině.

Nová Ves u Postupiměř:
kostel českých exulantů
vystavěný v r. 1752.

České památky v cizině.

Nová Ves u Postupimi:
domky cechu českých tkalců založeného r. 1768

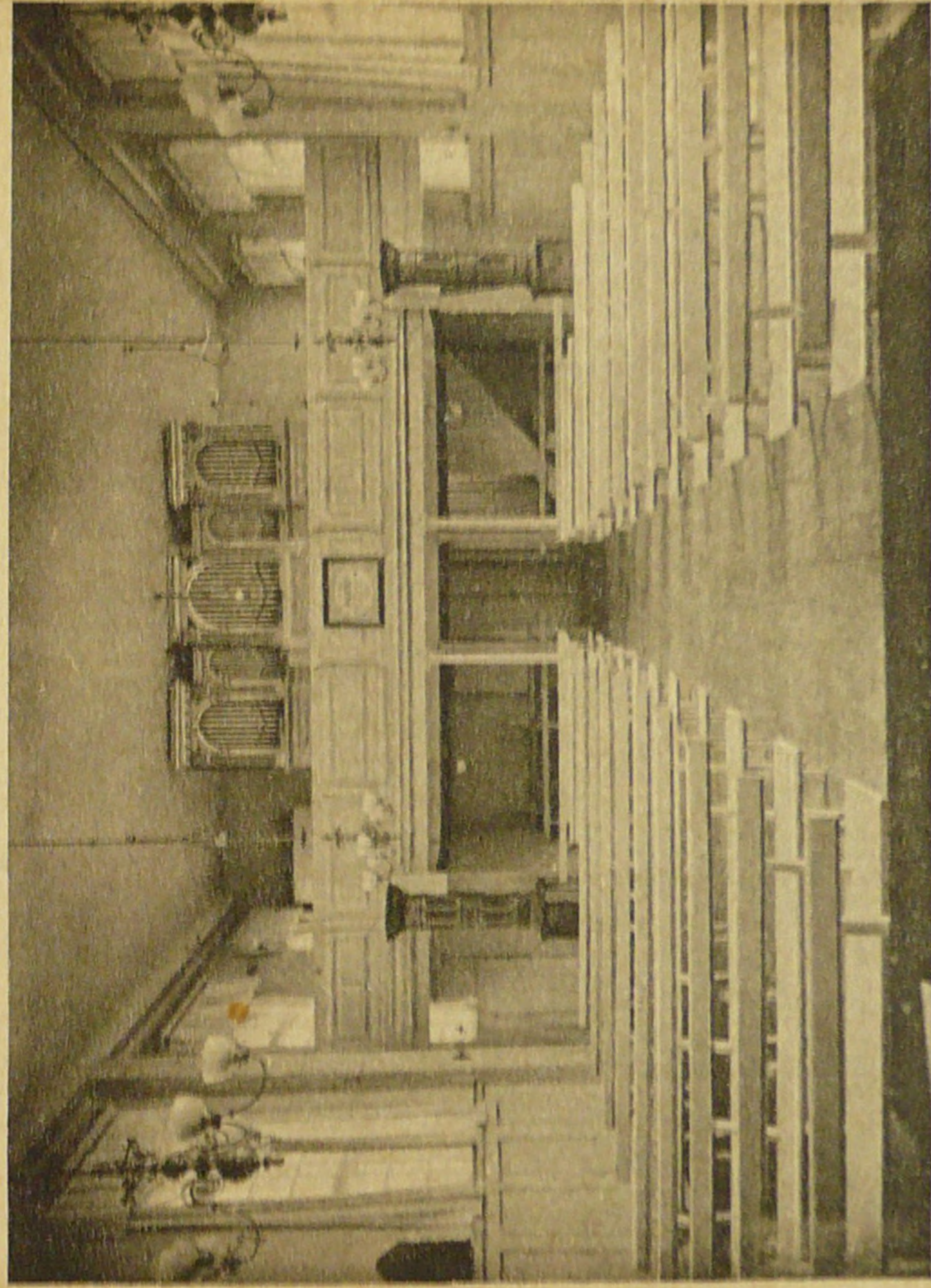
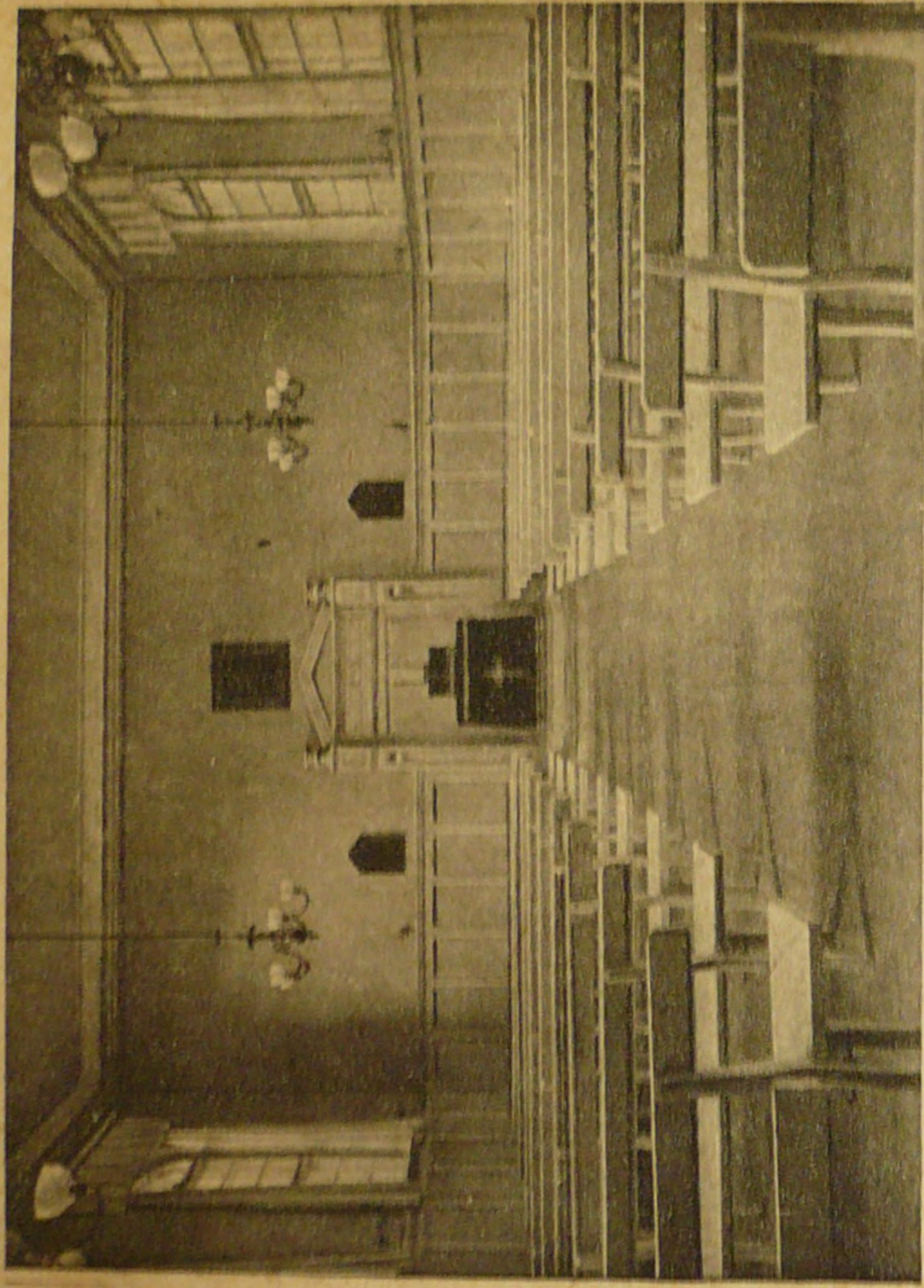

České památky v cizině.

Český Rixdorf u Berlína: kostel českobratrské obce.

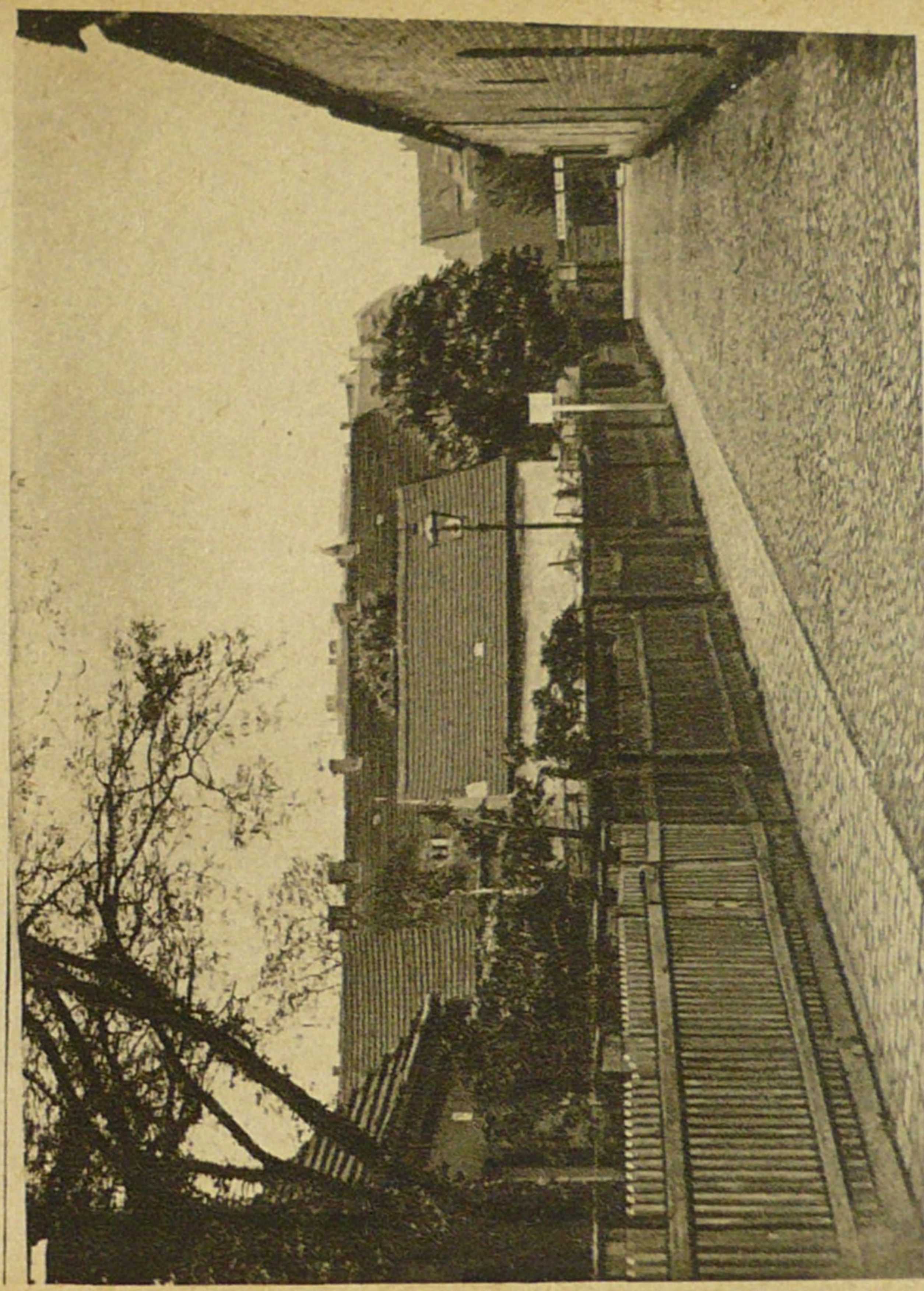
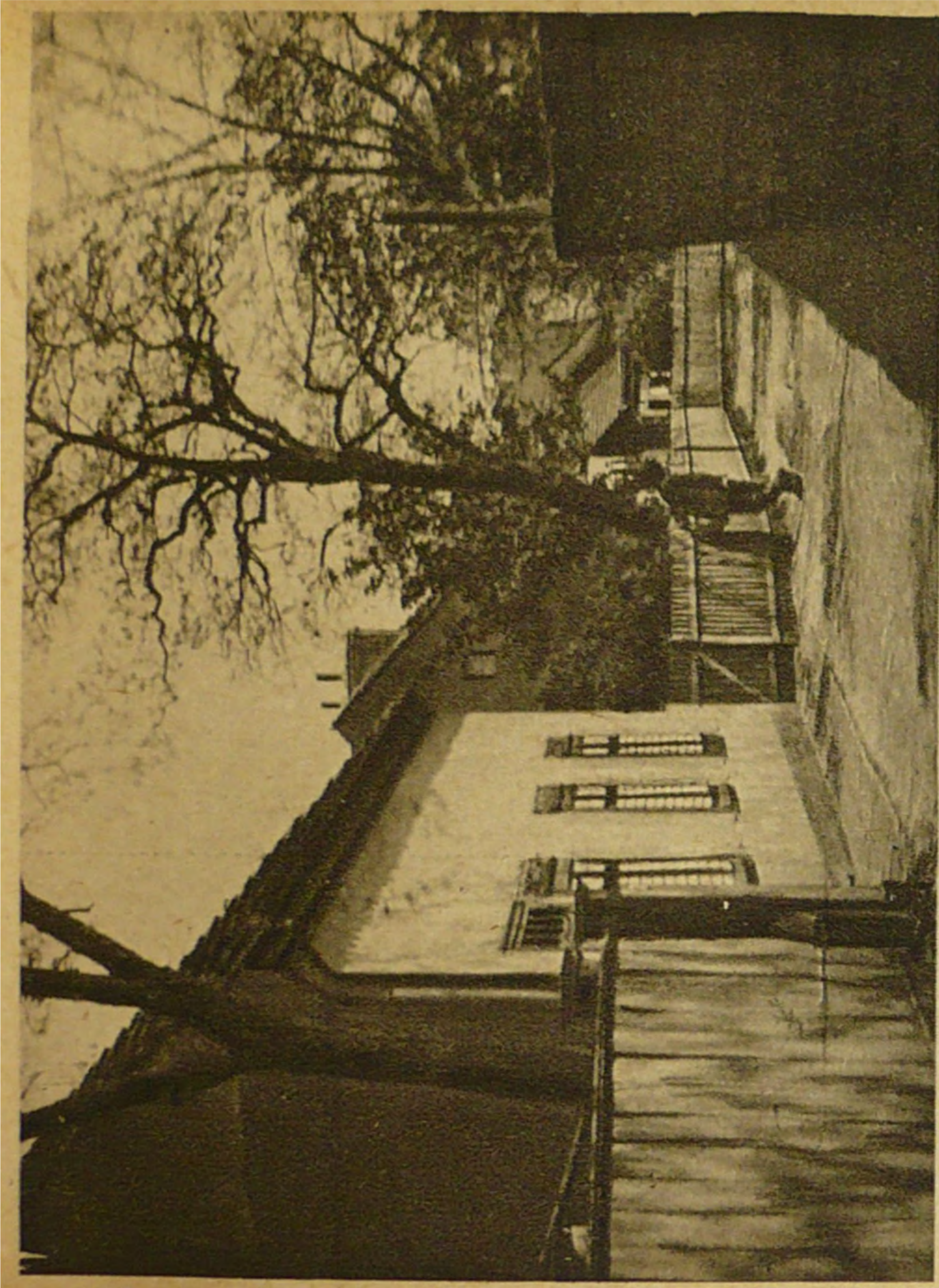

České památky
v cizině.

Český Rixdorf u Berlína :
vnitřek českobratrského kostela.

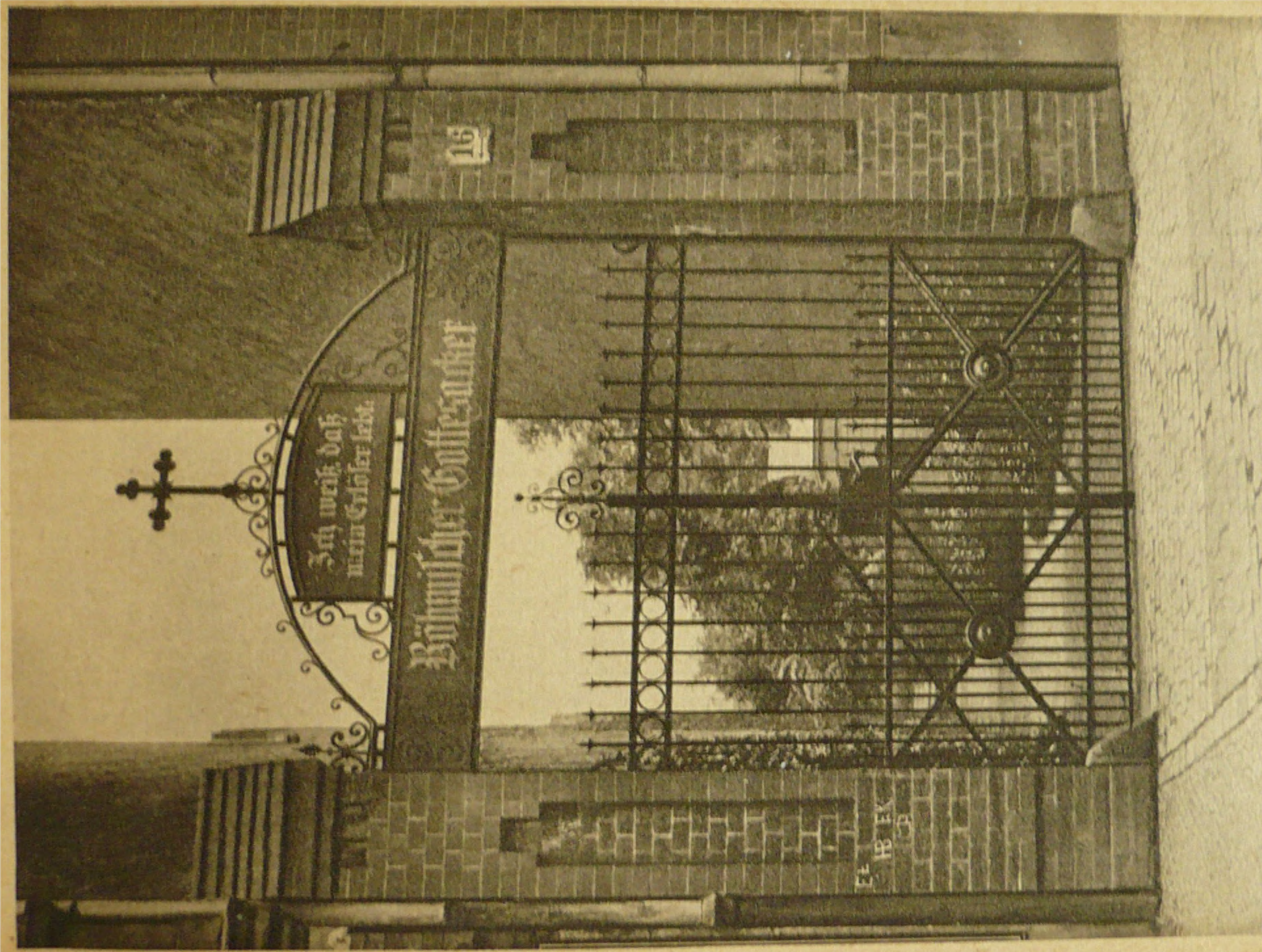

České památky

v cizině.

Český Rixdorf u Berlína:
zákoutí vesnice českých exulantů.

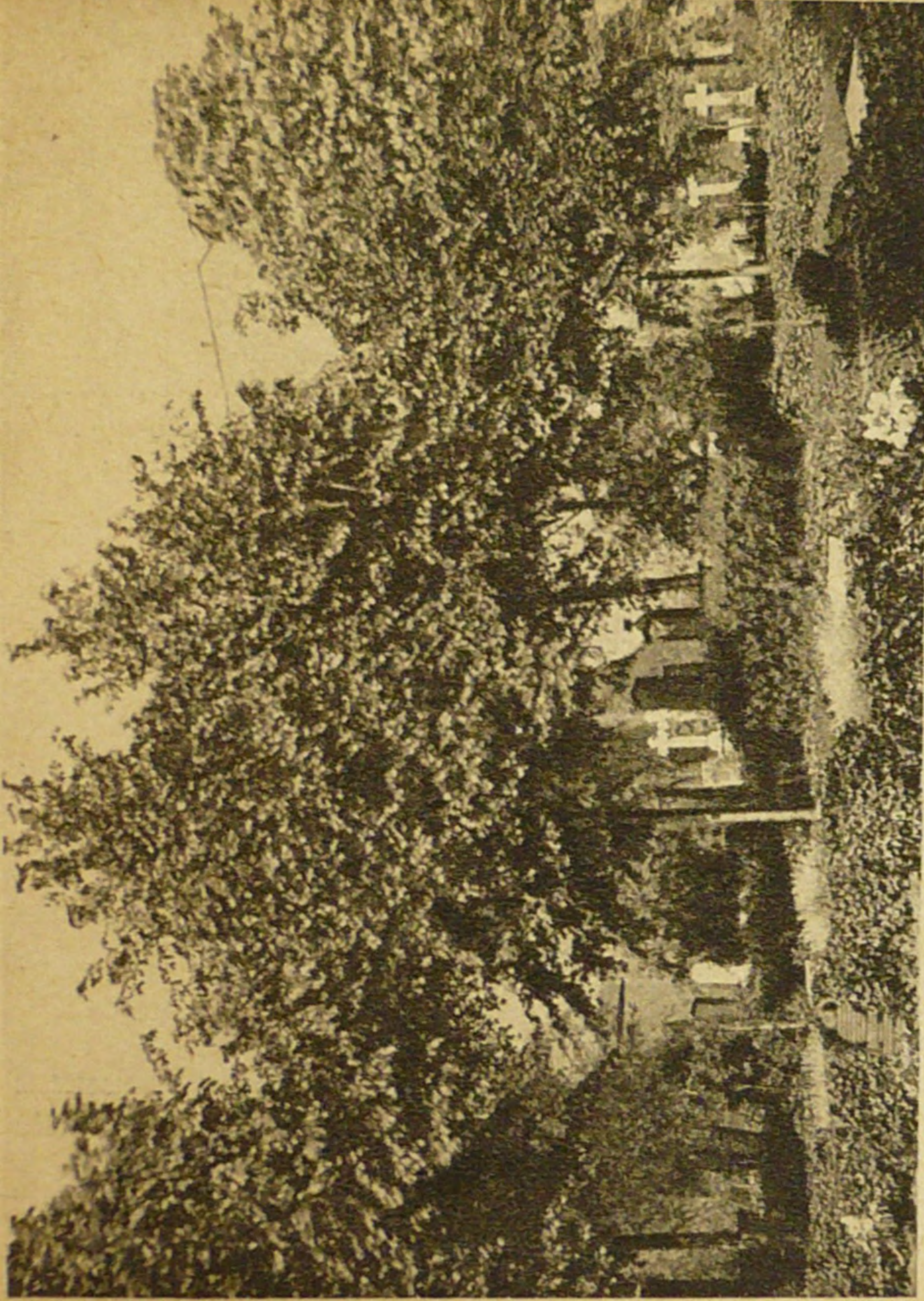

České památky

v cizině.

Český Říxdorf u Berlína:
brána českobratrského hřbitova.

České památky

v cizině.

Český Rixdorf u Berlína:
hřbitov českobratrské obce.

Wdowa
Marta
Lestkarowa
roz. Vecháčkova
narod. w Ktes. Apr. 1702
w Leromy na Landst.
Bausing w Lechach.
Mmula w Wam.
Dne 30 Sept. 1775.

Anna
Glawikowa
byla narozena w Le-
chach w Dobrucej.
w Kof. 1708.
Mmula w Wam.
Dne 2 Febr. 1768.
swoho Stari 60 Let.

Zde Odpocíwa Stanet
Jana
Wulkrabowého
Narozeny dne 13. Junij
1748 w Riksdorffu
Odebrala se k Spasiteli
dne 23. Jan. 1758.

Zde Odpocíwa Stanet
Marie
Bartowé
Narozena 1716 dne 22 sept.
w Lechach w Wesa-Leromy
Odebrala se k Spasiteli
dne 7. Nov. 1758.

Zde odpocíwa Stanet
Magdaleny
Stepanowé
Naroz. w Lech. Wesa-Lhol
Odebrala k Spasiteli
Ko. 1757 dne 13. dec.
Stari 66. Monati

Katerina
WRSOWE
Narozena Ko. 1750.
w Riksdorffu
Odebrala se k Spasiteli
Dne 25. Junij 1767.

Christian David
DNDZEL
Narozeny
Dne 17. Octbr. 1752
Odebrala se k Spasiteli
Dne 13. Octbr. 1767.

Zde Odpocíwa Stanet
Anny Roziny
Bananskowé
Narozena dne 11. Nov. 1761
w Riksdorffu
Odebrala se k Spasiteli
dne 1. feb. 1769.

Zde Odpocíwa Stanet
Jana Friedricha
Nikolarkého
Narozeny 1752 dne 8.
Dec. w Riksdorffu
Odebrala se k Spasiteli
dne 14. Nov. 1758.

Rozina
Wegprasticka
byla narozena:
Dne 7. Apr. 1731.
w Leromy.
Odebrala se do
Zdrauwe Kysle.
Dne 3. Dec. 1768.

Zde Odpocíwa Stanet
Kateriny
Lestkarowé
Narozena 1726 w Lech.
w Wesaicyn Krichtst.
Odebrala k Spasiteli
dne 28. Octob. 1758.

Auguste Wilhelmine
Jansa
geboren den 15. Februar
1828
entschlafen den 12. März
1828.
Durch auch diesem Kunde!
Es stirbt nicht ja geschwinde,
Duch him. du liches Kind!
Du gehst ja nur schlafen,
Und bleibst bei den Seligen.
Die ruig unsern Seligen.

České památky v cizině.

Český Rixdorf u Berlína: náhrobní kameny
českých exulantů ve zdi českobratrského hřbitova.

Lidmilla
Bedlicowa
byla narozena w Ta-
bore w Alezku,
Dne 23. Nov. 1752.
Odebrala se do Ra-
dosti Wane
Dne 8. Febr. 1766.

Zde odpocíwa
Stanek Zela Mla-
rne Pitmanow.
Narozena 1687 dne
4 Dec. w Lechách
w Wesmich Serun.
Odebrala se k Spas-
teli 1759 dne 27. Sept.

Zde Odpocíwa Stanek
Starý
Zancelikow.
Narozena 1700. w Lecha
Wesmich Woldrissi.
Odebrala se k Spas-
teli dne 6. Dec. 1758.

Zde Odpocíwa Stanek
Jana Kulhawého
Naroz. w Mes. Jun. 1745
w Berlýně
Odebral se k Spas-
teli dne 24 Jan. 1758.

Joh. Matthaus
KOLBY
On byl narozenn
1753 dne 1. May
w Wollmirstadt.
Odebral se k Spas-
teli dne 26. Juny 1763.

Zde Odpocíwa Stanek
Anny Marie
Teimcorow
Narozena dne 5 Jan. 1753
w Rixsdorffu
Odebrala se k Spas-
teli dne 27. Jan. 1759.

Wawł
Mullkrabel
Narozen w Lechách
na Wank. & itom w Mst.
w Wesm. & itom w Mst.
Dne 26. Octobr. 1718.
Zimul w Wank.
Dne 18. Octobr. 1768.
Jeho Stárj 50 let.

Zde odpocíwa
Girj DUSEK
Naroz. dne 30. Novbr.
1741. w Lechách,
w Wesmich Serun.
Odebral se k Spas-
teli dne 16. Decbr. 1762.
Jeho Stárj 20 let a
16. Dny.

Zde odpocíwa
Zbledný Stanek Ze-
la Bratra Jana
Janauška.
On byl narozenn
1709 dne 24 Jan.
w Lechách w Wesm-
ich Horlách v Lito-
mýstle Odesel se k Spa-
steli 1761 d. 2. Mart.

Zde
odpocíwa
Hestra Anna
KACHAROWA.
rozená Lichterowa.
Byla naroz. w Lechách
w Wesmice Dólsku 1713.
Dne 24. Decbr.
Odebrala se k Spas-
teli dne 3. Novbr. 1763.
Jeho Stárj 50 let.

Zde
odpocíwa Stanek Zela
Wadawa
KJSSKY
On byl Narozen dne 31. Maye
Roku 1732 w Lechách w
Mesleku Talsaw.
a Stonal w Wank.
12. February Roku
1800.
w Spredsalym Dniym Roku 1763.
Stárj.

Zde
odpocíwa Jakub
KJSSKY
On byl narozen dne 19.
September 1723
w Lechách Wesmich Serun.
Odesel se k Spas-
teli dne 8. Juny 1799.
w Rixsdorffu
w 76 let Roku 1799.
Stárj.

České památky v cizině.

Český Rixdorf u Berlína: náhrobní kameny
českých exulantů ve zdi českobratrského hřbitova.

České památky
v cizině.

Český Rixdorf u Berlína:
kostel české obce luterské
na rohu ulice Jana Husí.

U Postupími byla rolnická osada Neuendorf. Na jaře r. 1751 založili u Neuendorfu čeští exulanti osadu novou a pojmenovali ji Nová Ves. V září r. 1751 měla osada již přes 60 českých tkalcovských rodin. V r. 1752 počali exulanti se stavbou českého kostela, který 16. května 1753 zasvěcen. Kostelní pečeť má podnes nápis: nahoře „pod twau ochranau“ a dole „cyrkwe w Nowewsy“. Během 19. století obě obce zmohutněly a splynuly v r. 1907 v jeden celek. O jméně města bylo rozhodnuto hlasováním: na památku zakladatelů významného tkalcovského průmyslu města rozhodnuto pro staré české pojmenování Nowawes.

V tutéž dobu usadilo se 83 českých rodin ve vesnici Rixdorfu u Berlína. Zde si Čechové zbudovali církevní obec a založili českou školu. Z vesnice Rixdorfu povstaly dvě osady: Německý

Rixdorf a Český Rixdorf, které teprve r. 1874 v jednu obec sloučeny. Posledním rychtářem Českého Rixdorfu byl bratr Daniel Wanclik. Dlouhou řadu let žili zde čeští exulanti životem českým, aniž přijímali cizích zvyků a obyčejů. Koncem 19. století se stal Rixdorf městem samostatným, komunikace, stavební ruch a průmyslové podniky učinily z něj velké předměstí Berlína. Jméno Rixdorfu změněno od r. 1912 na Nový Kolín (Neukölln). Co dnes každého Čecha do Nového Kolína vábí, jest starý český hřbitov, na němž odpočívají čeští exulanti. Náhrobní kameny jejich rovů se nyní nalézají ve hřbitovní zdi. Nápisy jejich jsou skoro vesměs české, švabachem tesané. Jsou tklivé, svým obsahem i formou.

V pečeti české církve rixdorfské jest heslo: „Lev ostříhá holubičku.“ České holubice rixdorfské nemohl lev uchrániti.

Chránila ji dosti dlouho bible, hluboké náboženské přesvědčení, které spojovalo všechny údy české obce v jeden celek také jazykově. Avšak i tento koutek starého českého Rixdorfu padne jistě časem za oběť asanací. Čas setřel svéráz národní. Tento český kout jest

dnes už jen pomníkem starých dob, pomníkem tragedie české víry a kultury a zmizí jednou docela. Vnější nivelisace dokončí nivelisaci vnitřní.

A. Přikryl.

Veškerá práva vyhrazena.

Zahraniční Čechoslovák

hájící zájmy čsl. příslušníků,
vychází 1. a 15. každého měsíce péčí

Československého družstva nakladatelského v Berlíně.

Objednávky listu a insertů vyřizuje:

Zahraniční Čechoslovák, Berlín NO 55, Allensteinerstr. 4.

Poštovní účty šekové: v Praze čís. 59150, v Berlíně čís. 85544.